

ธรรมเนียมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) : ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์

ธนิดา พิมทะโนทัย¹

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ²

บุญเลิศ วิวรรณ³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในธรรมเนียมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในภาพรวมจะมีลักษณะการเชื่อมโยงความแบบ 1 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การอ้างถึง 2) รูปแทน 3) การละ 4) การซ้ำทุกส่วน 5) การซ้ำบางส่วน 6) การซ้ำโครงสร้าง 7) การป้องกัน 8) การเชื่อมและ 9) การเชื่อมโยงคำศัพท์ ลักษณะการเชื่อมโยงความ แบบ 1 องค์ประกอบนี้ มีความโดดเด่นด้านการซ้ำทุกส่วนของคำ การซ้ำโครงสร้าง นอกเหนือจากนี้พบว่า มีลักษณะการเชื่อมโยงความ มากกว่า 1 ประกอบ ในธรรมเนียมบรรยายเพื่อสื่อธรรมะของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิต ในแต่ละข้อความธรรมเนียมบรรยาย พบว่ามีการเชื่อมโยงความถึง 4 องค์ประกอบ คือ 1) การอ้างถึง 2) รูปแทน 3) การซ้ำทุกส่วน และ 4) การเชื่อมโยงคำศัพท์ ส่วนธรรมเนียมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบว่ามีการเชื่อมโยงความถึง 5 องค์ประกอบ ในแต่ละข้อความธรรมเนียมบรรยาย คือ 1) รูปแทน 2) การซ้ำทุกส่วน 3) การซ้ำโครงสร้าง 4) การเชื่อม และ 5) การเชื่อมโยงคำศัพท์

คำสำคัญ: การเชื่อมโยงความ, บรรพชิต, คฤหัสถ์, พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล thanida.pim@ku.th

² รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล fhumwsk@ku.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล boonlert.w@ku.th

Dhamma Talks of Phra Bodhiyanathera (Cha Subhaddo): Coherence of Dhamma Messages for Monks and Laymen

Thanida Pimtanotai¹

Wilaisak Kingkham²

Boonlert Wiwan³

Abstract

The purpose of this study is to investigate the types of coherence of Dhamma messages for monks and laymen in the Dhamma talks of Phra Bodhiyanathera (Cha Subhaddo). It was found that the overall coherence of Dhamma messages for monks and laymen consists of just one element, namely 1) reference, 2) substitution, 3) ellipsis, 4) total reduplication, 5) partial reduplication, 6) structural reduplication, 7) synonym, 8) cohesion, and 9) word link. Among them, the coherence from total reduplication and structural reduplication is the most distinctive. However, coherence by more than one element was also found in the Dhamma talks of Phra Bodhiyanathera (Cha Subhaddo) aimed towards monks. That is, in each Dhamma talk message, there are 4 elements of coherence, namely 1) reference, 2) substitution, 3) total reduplication, and 4) word link. Meanwhile, the Dhamma talks aimed towards laymen consist of 5 elements of coherence in each message – 1) substitution, 2) total reduplication, 3) structural reduplication, 4) cohesion, and 5) word link.

Keywords: Coherence, Monks, Laymen, Phra Bodhiyanathera (Cha Subhaddo)

¹ Doctoral student, Major in Thai, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email thanida.pim@ku.th

² Associate Professor in Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email fhumwsk@ku.ac.th

³ Assistant Professor in Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University. Email boonlert.w@ku.th

บทนำ

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) พระภิกษุแห่งคณะสงฆ์ไทยที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเผยแผ่ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติให้แก่พุทธศาสนิกชน ท่านเป็นผู้ปฏิบัติเคร่งครัด ประพฤติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์ ปฏิบัติสมควรที่จะทำตนให้พ้นจากความทุกข์และความเดือดร้อน แล้วสั่งสอนผู้อื่นให้เกิดปัญญา เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า นับว่าเป็นพระสงฆ์ที่เด่นในประเทศไทย พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ใช้วิธีการบรรยายธรรมซึ่งเป็นวิธีการเผยแผ่หลักธรรมที่มีความเรียบง่าย ตรงไปตรงมา แจ่มแจ้ง แทรกด้วยอารมณ์ขัน แต่มีความสุข ลุ่มลึกแห่งสติปัญญาแฝงอยู่เต็มเปี่ยม สามารถเข้าถึงได้ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศเพื่อให้ได้รับประโยชน์ทางธรรมสูงสุด และเป็นที่ยอมรับสามารถนำธรรมะไปปฏิบัติและดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา โดยพระมหาเถระคือสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ไว้ว่าความสามารถในการเผยแผ่ธรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ทำให้มีพุทธศาสนิกชนเคารพนับถือ หลวงปู่เป็นผู้ที่เคร่งครัดด้วยศีลาจารวัตร เป็นผู้มีความชำนาญในการเจริญภาวนาจึงเป็นที่เคารพนับถือ ท่านสอนจีจู้ดได้ตรงใจ คำสอนแม้จะสั้นแต่ว่ากินใจ ประทับใจ จึงได้มีลูกศิษย์ที่เป็นคนไทยและคนต่างประเทศมาฟังคำสอนของท่าน เคารพนับถือท่านมาอุปสมบทอยู่กับท่านเป็นจำนวนมาก (คณะศิษย์, 2556: 108) ซึ่งในการบรรยายธรรมจำเป็นต้องใช้กลวิธีทางภาษาที่ใช้สื่อสารเนื้อหาทางธรรม กลวิธีทางภาษารูปแบบหนึ่งที่สามารถช่วยให้เข้าใจเนื้อหาหลักธรรมได้ชัดเจนขึ้นย่อมเกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของภาษาระดับข้อความที่มีความเกี่ยวพันระหว่างประโยคหนึ่งกับอีกประโยคหนึ่ง มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย เนื้อความของประโยคต้องมีความต่อเนื่องและเกี่ยวพันกัน ช่วยให้เนื้อหาประสานสอดคล้องกัน ลักษณะของประโยคที่สัมพันธ์กันมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันคือ การมีคำสัมพันธ์กัน ทั้งการซ้ำคำ การละคำ การแทนคำ และการใช้คำเชื่อมซึ่งสามารถทำให้ผู้รับสารเข้าใจสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสารได้ถูกต้องและชัดเจน เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยในการบรรยายธรรมพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีลักษณะการเชื่อมโยงความในการสื่อสาร

เนื้อหาหลักธรรมที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจหลักธรรมได้ง่าย ชัดเจน ถึกซึ้ง ประสบผลสำเร็จในการเผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนา ทำให้มีการดำเนินชีวิตที่ดีงามและถูกต้อง และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายสูงสุดของหลักพระพุทธศาสนาด้วยการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงโดยหมดสิ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เพราะพบว่าเป็นลักษณะเด่นในการบรรยายธรรมและจะได้ทราบว่าการเชื่อมโยงความในลักษณะใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ได้ใช้ตามแนวคิดของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2558: 141-155) ที่ศึกษากลไกการเชื่อมโยงความประยุกต์มาจากแนวคิดฮัลลiday และฮาซาน (1976) และเดอ โบกรองด์และเดรสเลอร์ (1981) สรุปได้ดังนี้

1. การอ้างถึงหรือการอ้างอิง (Reference) คือ ความสัมพันธ์ที่เกิดจากรูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่ง โดยรูปภาษาหนึ่งไม่มีความหมายที่ชัดเจน การตีความต้องอาศัยการอ้างถึงรูปภาษาอื่นที่มีความหมายชัดเจนในตัวเอง รูปภาษาที่อ้างถึงอีกรูปภาษาหนึ่งในการตีความ เรียกว่า “สิ่งอ้างถึง” (Referent) ส่วนรูปภาษาที่ถูกอ้างถึง เรียกว่า “รูปอ้าง” (antecedent) เช่น สมศักดิ์ไม่สบาย เขาจึงไม่มาทำงาน “เขา” เป็นรูปอ้าง การตีความต้องอาศัยการอ้างถึงอีกรูปภาษาหนึ่ง คือ “สมศักดิ์” ซึ่งเป็นรูปหลักและปรากฏในประโยคที่นำมาก่อน

2. รูปแทน (Pro-form) คือ การใช้รูปภาษาหนึ่งแทนอีกรูปภาษาหนึ่งรูปภาษาที่ใช้แทนเรียกว่า “รูปแทน” เช่น บุ่มบีมเป็นสุนัขที่ฉันทิ้งไว้ตั้งแต่มันยังเล็กมันฉลาดและซุกซนมาก “มัน” เป็นรูปแทน “บุ่มบีม” ซึ่งเป็นหน่วยนาม

3. การละหรือสูญรูป (Ellipsis) คือ การไม่ปรากฏรูปภาษาเพื่อแสดงความสัมพันธ์กับรูปภาษาที่นำมาก่อน โดยใช้สัญลักษณ์ Ø แทนการละหรือสูญรูป เมื่อใดก็ตามที่การกล่าวถึงเป็นที่เข้าใจได้ของผู้รับสาร ผู้ส่งสารมักแสดงออกด้วยการละหรือการใช้สูญรูป การละสามารถละได้ทั้งระดับคำ วลี ประโยค อนุพยางค์และข้อความ เช่น นายรุ่ง จันทรแรม กล่าวว่า Ø เคยบริจาคที่ดิน Ø ไม่เคยคิดทุจริต จากตัวอย่าง Ø คือ นายรุ่ง จันทรแรม

4. การซ้ำทุกส่วน (Complete repetition) คือ การใช้รูปภาษาเดิมทั้งหมดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เช่น สติ เป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าขาดสติแล้วพึงทราบว่าขาดความเพียร เราอย่าถือการเดินจงกรมเพียงก้าวไปก้าวมา การนั่งสมาธิภาวนาอยู่เฉย ๆ โดยหาสติ ไม่ได้นั้นว่า เป็นเรื่องของความเพียร ไม่ใช่ความเพียร ข้อความข้างต้นปรากฏการซ้ำคำ “สติ” และ “ความเพียร” 3 ครั้ง

5. การซ้ำบางส่วน (Partial repetition) คือ การใช้รูปภาษาที่มีรูปหรือส่วนพื้นฐานเหมือนกันบางส่วน เช่น ชีวิตแรกเริ่มของการแต่งงานต้องอาศัยแม่และพ่อเลี้ยงช่วยเหลือเกือบตลอดมา จนระยะหนึ่งที่เธอกับสามีตกลงใจกันว่าจะไม่ขอความช่วยเหลือจากพ่อแม่อีกแล้ว ข้อความข้างต้นปรากฏการซ้ำบางส่วนระหว่าง “ช่วยเหลือ – ความช่วยเหลือ”

6. การซ้ำโครงสร้าง (Parallel structure) คือ การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาที่ปรากฏในโครงสร้างภาษาที่เหมือนกันแต่มีเนื้อหาที่ต่างกัน อาจเป็นวลี หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยค เช่น บางคน คิดถึง คนผิวสีแทน สวมหมวกปีกใหญ่ คาดเข็มขัดหนัง สะพายปืน คอเหล้า คิดถึง เตกาเล่า สุราขาวชื่อดังที่มีวิธีดื่มพิสดาร ด้วยการทาเกลือ บิบมะนาว และดื่มเข้าไปอีกใหญ่ ๆ นักร้อง นักดนตรี คิดถึง เพลงและ การเดินแบบลาติน นักประวัติศาสตร์ คิดถึง อารยธรรมแอซเท็ก มายา สเปนยุคล่าอาณานิคม จากตัวอย่างรูปภาษาที่ซ้ำโครงสร้าง ได้แก่ บางคน-คนผิวสีแทน สวมหมวกปีกใหญ่ คาดเข็มขัดหนัง สะพายปืน , คอเหล้า-เตกาเล่า สุราขาวชื่อดังที่มีวิธีดื่มพิสดาร ด้วยการทาเกลือ บิบมะนาว

และดื่มเข้าไปอีกใหญ่ ๆ, นักร้องนักดนตรี-เพลงและการเต้นแบบลาติน, นักประวัติศาสตร์-อารยธรรมแอซเท็ก มายา สเปนยุคล่าอาณานิคม

7. การพ้องความ (Paraphrase) คือ การใช้รูปภาษาแตกต่างกันแต่ความหมายคงเดิม เช่น ความไม่ยึดมั่นถือมั่น อะไรว่าเป็นตัวตนของตน ไม่เกี่ยวกับลัทธิอะไร ๆ ที่ถือว่าตายแล้วสูญ หรือว่าไม่มีอะไรเสียเลย จากตัวอย่าง รูปภาษาที่พ้องความ ได้แก่ “ยึดมั่นถือมั่น-เป็นตัวตนของตน” และ “สูญ-ไม่มีอะไรเสียเลย”

8. การเชื่อม (Conjunction) คือ คำที่ใช้เชื่อมระหว่างประโยคเพื่อให้ข้อความมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน เป็นความสัมพันธ์ทางความหมาย การใช้คำเชื่อมเป็นกลวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงความ ทำให้ภาษาสละสลวย มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดทั้งเรื่อง เช่นคำว่า และ, แล้ว...ก็, แต่, แต่ทว่า, แม้ว่า, อย่างไรก็ตาม, เนื่องจาก, หรือ, หรือว่า, เพราะ, ดังนั้น, จึง, เพราะฉะนั้น...จึง เป็นต้น

9. การเชื่อมโยงคำศัพท์ (Lexical Cohesion) คือ การแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน ตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปที่ใช้ปรากฏในถ้อยคำ เช่น จดหมาย - สาร, สวย - งาม - น่ารัก, คนอ้วน - คนผอม, ดำ - ขาว, สุข - ทุกข์ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยขอบเขตของข้อมูลได้นำมาจากการเก็บรวบรวมหนังสือธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ซึ่งได้มาจากการถอดเทปการบรรยายธรรม ตั้งแต่การดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพงท่านจนถึงแก่มรณภาพ (พ.ศ. 2497 – พ.ศ. 2535) และจัดพิมพ์โดยศูนย์เผยแผ่มรดกธรรม จำนวน 67 เล่ม ตีพิมพ์และเผยแพร่จำนวนหลายครั้ง สะท้อนให้เห็นว่าได้รับความนิยม มีความน่าสนใจ น่าอ่าน เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อความที่นำมาวิเคราะห์โดยพิจารณาถึงประโยคที่ประกอบกันเป็นข้อความมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งใช้แนวคิดการเชื่อมโยงความในระดับข้อความของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2558) ร่วมกับการศึกษาข้อมูลเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเชื่อมโยงความสำหรับการ

วิเคราะห์ถึงการบรรยายธรรมและวิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เพื่อนำมาเชื่อมโยงในประเด็นของการวิจัย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการเชื่อมโยงความ นำผลการศึกษาวิเคราะห์มาเรียบเรียง นำเสนอ สรุปและอภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ในธรรม-บรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ผลการวิจัยพบลักษณะการเชื่อมโยงความ ดังนี้

1. การเชื่อมโยงความ 1 องค์ประกอบ

การเชื่อมโยงความ 1 องค์ประกอบ หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกัน โดยการใช้การเชื่อมโยงความแบบ 1 ลักษณะสื่อความหมายในบริบทผู้รับสารสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ ผู้วิจัยพบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะการใช้การเชื่อมโยงความ แบบ 1 องค์ประกอบ ครบทั้ง 9 ประเภท ดังต่อไปนี้

1.1 การอ้างถึงหรือการอ้างอิง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่งที่สามารถค้นหาค้นหาได้จากบริบท โดยรูปหลักหรือรูปที่มีความหมายชัดเจนปรากฏนำมาก่อน และรูปที่อ้างถึงที่ไม่ชัดเจนปรากฏตามมาข้างหลัง พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะการเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงหรือการอ้างอิง ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

...คราวไปกราบอาจารย์มั่น ท่านบอกว่า คนปฏิบัติต้องฟังธรรมของพระพุทธเจ้าเมื่อได้ปฏิบัติไปแล้ว รู้ข้อประพฤติกปฏิบัติแล้ว พระพุทธเจ้าจะตามเทศน์ให้ฟังบ่อยได้ฟังเทศน์พระพุทธเจ้าทุกขณะ...

(ปฏิบัติหรือวัติ, 2557: 27)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ คำว่า “ท่าน” เป็นรูปอ้างอิง “หลวงปู่มั่น ฐิริทตฺโต” หรือราชทินนามตาม
สมณศักดิ์ว่า พระครูวินัยธรมั่น ฐิริทตฺโต

ตัวอย่างที่ 2

...พระพุทธรูปเจ้าสอนธรรมะ ท่านสอนให้มองเข้ามาหาตัวเรา อย่ามองไปข้างนอก
มองเข้ามาในตัวของเราแล้ว ก็จะเห็นความจริง มองไปข้างนอกจะมีแต่ความจำ...

(ทางแห่งความสุข, 2556: 7)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ การอ้างอิง คำว่า “ท่าน” เป็นรูปอ้างอิง “พระพุทธรูปเจ้า”

1.2 รูปแทน คือ การใช้รูปภาษาหนึ่งแทนอีกรูปภาษาหนึ่ง พบว่า ธรรมบรรยาย
ของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความ
แบบรูปแทน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3

...เมื่ออารมณ์อะไรที่มันเปลี่ยนแปลง แล้วเกิดความรัก ความพอใจจนน้ำตาไหล
ออกมา ก็ยึดคำสอนของพระคือ ธรรมะที่จะให้เกิดปัญญาว่าไม่แน...

(ตายแล้วไปไหน, 2555: 16)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “อารมณ์”

ตัวอย่างที่ 4

...ผู้ที่ฝึกแล้วก็จะพอมองเห็น ผู้ที่ยังไม่เคยฝึก มันก็เป็นของที่ลำบากสักนิดหนึ่ง
เราอย่าไปน้อยใจ อย่าไปตกใจ ต้องฝึกแล้วมันก็เป็นไป...

(ตามดูจิต, 2556: 29)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “ฝึก”

1.3 การละหรือสุญรูป คือ การไม่ปรากฏรูปภาษาเพื่อแสดงความสัมพันธ์กับรูปภาษาที่นำมาก่อนหรือที่ปรากฏในบริบท โดยใช้สัญลักษณ์ ๐ แทนการละหรือสุญรูปพบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบการละหรือสุญรูป ดังนี้

ตัวอย่างที่ 5

...ในเวลานี้เดี๋ยวนี้เราคิดอะไรอยู่ ทำอะไรอยู่ คิดถูกไหม คิดผิดไหม คิดอิจฉาคนอื่นไหม คิดโกรธไหม คิดโลภไหม ให้ดูปัจจุบันนี้ ให้รีบตัดสินใจเสีย วันคืนมันล่วงไปเราจะนั่งเป็นทุกข์อยู่นี้หรือ...

(ทิ้งของหนัก, 2558: 1)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การละ คำว่า “เรา” ในฐานะที่เป็นประธานของประโยค “๐ทำอะไรอยู่ ๐คิดถูกไหม ๐คิดผิดไหม ๐คิดอิจฉาคนอื่นไหม ๐คิดโกรธไหม ๐คิดโลภไหม”

ตัวอย่างที่ 6

...เมื่อเรารู้จักธรรมเช่นนี้ รู้จักสังขารเช่นนี้ ก็พิจารณาตามสังขารว่ามันเป็นอย่างนั้น กรรมฐานตั้งขึ้นมาแล้ว พ้นทุกข์อย่างนี้เอง ไม่ใช่ไม่ตาย ไม่ใช่ไม่เจ็บ ไม่ใช่ไม่ไข้ อันเรื่องเจ็บเรื่องไข้เป็นเรื่องของสังขาร...

(ตามดูจิต, 2556: 21)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือการละคำว่า “เรา” ในฐานะที่เป็นประธานของประโยค “๐รู้จักสังขารเช่นนี้ ๐ก็พิจารณา ตามสังขาร ๐พ้นทุกข์อย่างนี้เอง ไม่ใช่ ๐ไม่ตาย ไม่ใช่ ๐ไม่เจ็บ ไม่ใช่ ๐ไม่ไข้”

1.4 การซ้ำทุกส่วน คือ การใช้รูปภาษาเดิมทั้งหมดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบการซ้ำทุกส่วน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 7

...เมื่อพูดถึงจิตใจของมนุษย์ต้องขัดเซไปตามวิถีสงสารอยู่เสมอ ทุกอย่างอยู่ในวิถีสงสาร การกระทำอยู่ในวิถีสงสาร...

(ปฏิบัติหรือวิบัติ, 2557: 17)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำคำว่า “วิถีสงสาร” จำนวน 3 ครั้ง อันเป็นการเน้นถึงการเวียนว่ายตายเกิด

ตัวอย่างที่ 8

...เรารู้จัก**สงบ** เดินไปตามถนนรู้จัก**สงบ** นั่งอยู่ก็รู้จัก**สงบ** อยู่ที่ไหนก็รู้จัก**สงบ** เรารู้จัก**สงบ**แล้ว เราไม่รู้**จักสงบ**นะโว้ยวายทั้งนั้น...

(ยึดอย่าให้มัน, 2555: 10)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำคำว่า “รู้จักสงบ” จำนวน 6 ครั้ง อันเป็นการเน้นถึงความสงบสุขทางจิต

1.5 การซ้ำบางส่วน คือ การซ้ำรูปภาษาที่มีรูป หรือส่วนพื้นฐานเหมือนกันบางส่วน พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบการซ้ำบางส่วน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 9

...ความเป็นจริงแล้วพิจารณาให้ดี ทุกข์อยู่ตรงไหน อะไรที่เราไม่**ยึดหมาย** หรือไม่**มั่นหมาย** อันนั้นไม่มี ทุกข์ก็ไม่เกิด...

(ความสงบบ่อเกิดปัญญา ใน 48 พระธรรมเทศนา, 2558: 273)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำบางส่วนระหว่าง “ยึดหมาย – มั่นหมาย”

ตัวอย่างที่ 10

...ความเป็นจริงธรรมะนั้นมันมาตกลงอยู่ที่จิตของเรา อย่างการกระทำบุญอยู่ทุกชิ้นทุกส่วนก็เพื่อจะให้จิตเราเป็นบุญ คนที่รู้จักบุญ ถึงคนอื่นไม่เห็นมันก็เป็นบุญ คือ ความเห็นชอบอยู่ที่ตรงจิตใจของเรา...

(เกิดมาทำไม, 2557: 28)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำบางส่วนระหว่าง คำว่า “กระทำบุญ - เป็นบุญ - รู้จักบุญ”

1.6 การซ้ำโครงสร้าง คือ การใช้รูปแบบโครงสร้างประโยคของภาษาที่เป็นรูปแบบเดียวกัน แต่ใช้รูปภาษาบางคำในโครงสร้างนั้นต่างกันไป พบว่า ธรรมบรรยายของ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ การซ้ำโครงสร้าง ดังนี้

ตัวอย่างที่ 11

...ให้รู้จักหน้าที่การงานของเราที่เราจะต้องทำ ให้รู้จักหน้าที่ของพระที่บวชมาแล้ว ให้รู้จักหน้าที่ของเณรที่บวชมาแล้ว ให้รู้จักหน้าที่ของชีที่บวชมาแล้ว มีหน้าที่อย่างไร...

(ทิ้งของหนัก, 2558: 1)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำโครงสร้าง “ให้รู้จักหน้าที่...” จำนวน 4 ครั้ง และมีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ หน้าที่การงาน หน้าที่ของพระภิกษุ หน้าที่ของสามเณร หน้าที่ของแม่ชี

ตัวอย่างที่ 12

...ท่านทั้งหลายจงตามดูจิตของตนเอง เพราะจิตของเราเป็นผู้รับรู้ เป็นผู้รับเห็น เป็นผู้รับความสุข เป็นผู้รับความทุกข์ ถ้าเราตามดูจิต เราก็ไม่เป็นคนอนาถา เป็นคนโดยสมบูรณ์...

(อุปสรรคก่อปัญญา, 2558: 37)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การซ้ำโครงสร้าง “เป็นผู้รับ...” จำนวน 4 ครั้ง และมีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ รับรู้ รับเห็น รับความสุข รับความทุกข์

1.7 การพ้องความ คือ การใช้รูปภาษาที่แตกต่างกันแต่ความหมายคล้ายกัน หรือเหมือนกัน โดยสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงอย่างเดียวกัน พบว่า ธรรมบรรยายของ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ การพ้องความ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 13

...อันใดที่ท่านทั้งหลายมาอบรมวันนี้ ในคราวนี้หรือในคราวต่อ ๆ ไปก็ดี มาเพื่อ ความสงบ ความระงับ ให้เกิดประโยชน์ มั่นยากมั่นลำบากก็พยายาม...

(ธรรมะที่บรรลุได้, 2557: 23)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การพ้องความ คำว่า “ระงับ” และ “สงบ” แสดงการพ้องความหมายความว่า ระงับ, ยับยั้งไว้, ทำให้สงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 977, 1155)

ตัวอย่างที่ 14

...ฉะนั้นท่านจึงให้อยู่ในที่สงบ สังวร สำรวม อินทรีย์ ตา หู จมูก ลิ้น กาย จิตนี้ เป็นหลัก เพราะสิ่งทั้งหลายนั้นเกิดขึ้นที่ตรงนี้ ไม่เกิดขึ้นที่อื่น ความดี ความชั่ว ทั้งหลายเกิดขึ้นที่นี่...

(สังกรรม ในธรรมะคือธรรมาชาติ, 2558: 31)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การพ้องความ คำว่า “สังวร”, “สำรวม” แสดงการพ้องความหมายความว่า ความ ระมัดระวัง, ความเหนียวรั้ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1201, 1228)

1.8 การใช้คำเชื่อม คือ การใช้คำเชื่อมในระดับข้อความเพื่อให้ข้อความมีความต่อเนื่อง สัมพันธ์กันและเป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้เกิดความเชื่อมโยงทางความหมาย พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ มีลักษณะการใช้คำเชื่อม ดังนี้

ตัวอย่างที่ 15

...ถ้าหากว่าไปเรียนแล้วลืมตัว พุดมาก การเล่นมาก การเดินจงกรมทิ้งไปหมด ก็มีความอยากจะสึก โดยมากเรียนหนังสือ ชุบชิบกัน คุยกัน อันนี้เป็นเหตุไม่ใช่ว่า เพราะปริยัติไม่ดี ปฏิบัติไม่ถูกเป็นเพราะพวกเราขาดการพิจารณา...

(ผู้เห็นภัยในสงสาร, 2558: 6)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การใช้คำเชื่อม “ถ้าหากว่า... ก็..., เพราะ...” แสดงการเชื่อมโยงความแบบแสดงเหตุและผล

ตัวอย่างที่ 16

...คำสอนของพระที่เราฝึกนี้ เพื่อจะไม่ให้มีทุกข์ ไม่ให้ทุกข์เกิดขึ้นมา สำคัญ มันหมายทำลายอึดตา แต่คนเราไม่ค่อยพอใจ...

(การเข้าสู่หลักธรรม, 2547: 45)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 1 ลักษณะ คือ การใช้คำเชื่อม คำว่า “ที่...เพื่อ” แสดงการเชื่อมโยงความแบบแสดงเหตุและผล และคำว่า “แต่” แสดงการเชื่อมโยงความแบบขัดแย้ง

1.9 การเชื่อมโยงคำศัพท์ คือ การแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของ คำศัพท์ที่สัมพันธ์กัน ตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปที่ปรากฏในถ้อยคำ พบว่า ธรรมบรรยายของ พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะการเชื่อมโยงความแบบการเชื่อมโยงคำศัพท์ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 17

...รู้ยังไม่แจ้ง รู้เท่าไรยิ่งมืดเข้าไปเท่านั้น รู้ไม่แจ้ง รู้ไม่ถึง รู้มืด รู้ไม่แจ้ง
ไม่สว่าง ไม่เบิกบาน...

(ผู้เลิศ, 2555: 26)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำกลุ่มเดียวกัน คำว่า “รู้ไม่แจ้ง รู้ไม่ถึง รู้มืด
ไม่สว่าง ไม่เบิกบาน” เป็นกลุ่มคำเดียวกันของความหมายว่า ไม่ชัดเจน ไม่กระจ่าง

ตัวอย่างที่ 18

...การภาวนามีใช้การนั่งอย่างเดียว ทุกอิริยาบถ การยืนก็ดี การเดินก็ดี
การนั่งก็ดี การนอนก็ดี เราพยายามทำความคิดของเราให้ถูกต้องได้ทุกอิริยาบถนี้...

(เจ้าวัดท่าไม้, 2556: 20)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ
1 ลักษณะ คือ การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบกลุ่มคำเดียวกัน คำว่า “การยืน - การเดิน -
การนั่ง - การนอน” เป็นกลุ่มคำที่เกี่ยวข้องกับอิริยาบถ

2. การเชื่อมโยงความมากกว่า 1 องค์ประกอบ

การเชื่อมโยงความมากกว่า 1 องค์ประกอบ หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์
ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกัน โดยการใช้การเชื่อมโยงความมากกว่า
1 ลักษณะ เพื่อสื่อความหมายในบริบทผู้รับสารสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ พบว่า
ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ในช่วงเทศนาโวหารสำหรับบรรพชิตและ
คฤหัสถ์ มีลักษณะการเชื่อมโยงความ แบบมากกว่า 1 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 การเชื่อมโยงความ 2 ลักษณะ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค
กับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกันในบริบทเพื่อสื่อความหมาย โดยใช้รูปภาษาในการเชื่อมโยง
ความแบบ 2 ลักษณะ พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับ
บรรพชิตและคฤหัสถ์มีการเชื่อมโยงความ แบบ 2 ลักษณะ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 19

...ให้เข้าใจว่าเป็นนักบวชเข้ามาปฏิบัติทุกอย่าง ความชั่วให้รู้จัก คนสอนง่ายก็ให้รู้จัก คนสอนยากก็ให้รู้จัก ให้รู้จักทั้งหมด เพื่อรู้จักความจริงที่ต้องเอาไปปฏิบัติ ไม่ใช่ว่าปฏิบัติแต่สิ่งที่ดี ถูกใจเรา เราจึงจะชอบ ไม่ใช่อย่างนั้น สิ่งในโลกนี้ บางสิ่งเราชอบใจ บางสิ่งเราไม่ชอบใจ มันมีอยู่ในโลก...

(ความสงบก่อให้เกิดปัญญา ใน 48 พระธรรมเทศนา, 2558: 268)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 2 ลักษณะ คือ (1) การซ้ำทุกส่วน คำว่า “รู้จัก” จำนวน 5 ครั้ง คำว่า “ปฏิบัติ” จำนวน 3 ครั้ง และ (2) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้าม คำว่า “ง่าย – ยาก”, “ชอบใจ – ไม่ชอบใจ”

ตัวอย่างที่ 20

...พูดถึงร่างกายของเรา ก็ว่าไม่สวย ไม่งาม มันเปื่อย มันเน่า มันเหม็น ส่วนเราก็ไม่ยอม ว่างามอยู่นั้นแหละ แต่งตัว แต่งคาง ไม่รู้แต่งอะไรต่ออะไร ให้ดูน่ายกย่องอย่างนั้น...

(เห็นโทษมันก็เลิกได้, 2547: 11)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 2 ลักษณะ คือ (1) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบกลุ่มคำเดียวกัน คำว่า “ไม่สวย ไม่งาม มันเปื่อย มันเน่า มันเหม็น” เป็นกลุ่มคำเดียวกันในการแสดงสภาพของร่างกายที่ไม่จริงยั่งยืน (2) การซ้ำโครงสร้าง “แต่ง...” จำนวน 3 ครั้ง และมีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ คิ้ว คาง อะไรต่ออะไร

2.2 ลักษณะการเชื่อมโยงความ 3 ลักษณะ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกันในบริบทเพื่อสื่อความหมาย โดยใช้รูปภาษาในการเชื่อมโยงความ แบบ 3 ลักษณะ พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ 3 ลักษณะ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 21

...พระพุทธองค์ท่านสอนถ้าหากว่า**ธรรมะ**อันใดเหลือวิสัยมนุษย์แล้ว พระพุทธเจ้าท่านไม่ทรงสั่งสอนให้หรอก ท่านทรงสั่งสอนสิ่งที่มนุษย์ทำไม่ได้ ไม่เกิดประโยชน์ท่านจะสอนไปทำไม ไม่มีประโยชน์ ท่านเกิดมาก็เป็นประโยชน์ เดินไป ก็เป็นประโยชน์ อยู่ก็เป็นประโยชน์ ไปก็เป็นประโยชน์ ตัวท่านก็เป็นประโยชน์ ภาพนี้ ก็เป็นประโยชน์ ภาพหน้าก็เป็นประโยชน์ สิ่งที่คุณไม่รู้เรื่อง**ธรรมะ** มันจะเป็นประโยชน์อะไร มันไม่เป็นประโยชน์...

(ปล่อยได้วางได้, 2555: 48)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 3 ลักษณะ คือ (1) การอ้างถึง คำว่า“ท่าน” รูปอ้างถึง “พระพุทธเจ้า” (2) การซ้ำโครงสร้าง “...ก็เป็นประโยชน์” จำนวน 7 ครั้ง มีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ เกิด เดิน อยู่ ไป ท่าน ภาพ หน้า และ (3) รูปแทน คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “ธรรมะ”

ตัวอย่างที่ 22

...โยมฟังธรรม ไม่ต้องยึดอะไรมันมากหรอก ให้โยมทำใจให้มันพอดีเสีย พอดี ยังไง พอดีทุกอย่างนั่นแหละ มันจะทุกข์ก็พอดี มันจะสุขก็พอดี มันจะชอบใจก็พอดี มันจะไม่ชอบใจก็ให้พอดี มันก็เลยพอดีอยู่อย่างนั้น คนที่ฟังธรรมง่าย ๆ พอดี อร่อยก็ พอดี ไม่อร่อยก็พอดี ร้อนก็พอดี เย็นก็พอดี คิดผิดก็พอดี คิดถูกก็พอดี มันพอดีทั้งนั้น เรียกว่า สภาวะธรรม...

(ความพอดี, 2555: 16-17)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 3 ลักษณะ คือ (1) การซ้ำทุกส่วน คำว่า “พอดี” จำนวน 16 ครั้ง (2) รูปแทน คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “ใจ” และ (3) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้าม คำว่า “ทุกข์ - สุข”, “ชอบใจ - ไม่ชอบใจ”, “อร่อย - ไม่อร่อย”, “ร้อน - เย็น”, “คิดผิด - คิดถูก”

2.3 ลักษณะการเชื่อมโยงความ 4 ลักษณะ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกันในบริบทเพื่อสื่อความหมาย โดยใช้รูปภาษาในการเชื่อมโยงความ แบบ 4 ลักษณะ พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ 4 ลักษณะ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 23

...พระพุทเจ้าท่านสอนว่า ให้กินน้อย ให้นอนน้อย ให้มักน้อย ดังนั้นมาปฏิบัติตามท่าน ปฏิบัติเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา และถือธุดงค์อยู่ป่าเป็นวัตร ฉันมือเดียวเป็นวัตร ฉันครั้งเดียวเป็นวัตร ฉันในบาตรเป็นวัตร อะไรทั้งหลายเหล่านี้ให้เป็นวัตร ไป จะชอบไหม ไม่ชอบหรือ เพื่อให้กิเลสมันพุงขึ้นมา เราตัดหน้ามันเสีย ดูสิมันจะเป็นอย่างไรไหม...

(ภาวนา, 2555: 15)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับบรรพชิตพบการเชื่อมโยงความ 4 ลักษณะ คือ (1) การอ้างถึง คำว่า “ท่าน” รูปอ้างถึง “พระพุทเจ้า” (2) การซ้ำโครงสร้าง “ให้...น้อย” จำนวน 3 ครั้ง มีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ กิน นอน มัก, “...เป็นวัตร” จำนวน 5 ครั้ง มีคำในโครงสร้างต่างกัน คือ อยู่ป่า ฉันมือเดียว ฉันครั้งเดียว ฉันในบาตร (3) รูปแทน “อะไรทั้งหลายเหล่านี้” รูปแทน “การธุดงค์ที่ประกอบด้วยการอยู่อาศัยในป่า ฉันอาหารมือเดียว ฉันอาหารในบาตร”, “มัน” รูปแทน “กิเลส” และ (4) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้าม คำว่า “ชอบ - ไม่ชอบ”

ตัวอย่างที่ 24

...ธรรมะก็เรื่องของเรา พระพุทธรองค์บอกว่า ให้น้อมเข้ามา น้อมเข้ามา ฟังเท่านั้นเราก็เข้าใจแล้วว่าธรรมะไม่ได้อยู่ที่อื่น ท่านจึงให้น้อมเข้ามาใส่ใจของเรา อย่างน้อมออก น้อมเข้า น้อมเข้ามาแล้วจะกว้าง รวมเข้ามาใส่ใจของเจ้าของ ไม่นอกไปจากเรื่องของเรทั้งหมดเลย แต่พวกเราไปหลงคัมภีร์ อ้างหนังสือ ศัพท์สูง ๆ จนบางทีฟังไม่รู้เรื่อง ฟังแล้วงงเลย...

(ทำความเข้าใจกับภาวนา, 2555: 3)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความ 4 ลักษณะ คือ (1) การอ้างถึง คำว่า “ท่าน” รูปอ้างถึง “พระพุทธรองค์” (2) การซ้ำทุกส่วน

“น้อมเข้ามา” จำนวน 4 ครั้ง (3) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบ คำตรงกันข้าม คำว่า “ออก - เข้า” และ (4) การใช้คำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง คำว่า “แต่”

2.4 ลักษณะการเชื่อมโยงความ 5 ลักษณะ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับประโยคอื่น ๆ ที่แวดล้อมกันในบริบทเพื่อสื่อความหมาย โดยใช้รูปภาษาในการเชื่อมโยงความแบบ 5 ลักษณะ พบว่า ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับคฤหัสถ์มีลักษณะเชื่อมโยงความแบบ 5 ลักษณะ ดังนี้

ตัวอย่างที่ 25

...คนที่ฉลาดแล้ว เมื่อปล่อยอารมณ์ก็ปล่อยอย่างนั้น ดีก็ปล่อย แต่ปล่อยอย่างรู้เท่าทัน ชั่วก็ปล่อย ปล่อยไปตามเรื่องของมัน เราก็ไม่ต้องกลัว ชั่วก็ไม่ต้องกลัว ดีก็ไม่ต้องกลัว หนักก็ไม่ต้องกลัว เบาก็ไม่ต้องกลัว สุขก็ไม่ต้องกลัว ทุกข์ก็ไม่ต้องกลัว มันก็หมดเท่านั้น ความสงบก็ตั้งอยู่เท่านั้นแหละ...

(อยู่กับงูเห่า ในโพธิญาณ, 2554: 110)

จากตัวอย่าง ธรรมบรรยายสำหรับคฤหัสถ์พบการเชื่อมโยงความ 5 ลักษณะ คือ (1) การซ้ำทุกส่วน คำว่า “ปล่อย” จำนวน 6 ครั้ง (2) การซ้ำโครงสร้าง “...ก็ไม่ต้องกลัว” จำนวน 7 ครั้ง (3) รูปแทน คำว่า “มัน” รูปแทน คำว่า “อารมณ์” (4) การใช้คำเชื่อมโยงความแบบขัดแย้ง คำว่า “แต่” และ (5) การเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้าม คำว่า “ชั่ว - ดี”, “หนัก - เบา”, “สุข - ทุกข์”

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความที่สื่อธรรมะของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะการเชื่อมโยงความแบบ 1 องค์ประกอบ ตามกลไกการเชื่อมโยงความที่เหมือนกัน 9 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงหรือการอ้างอิง, รูปแทน, การละหรือสุญรูป, การซ้ำทุกส่วน, การซ้ำบางส่วน, การซ้ำโครงสร้าง, การพ้องความ, การใช้คำเชื่อม และการเชื่อมโยงคำศัพท์ ส่วนในการเชื่อมโยงความมากกว่า 1 องค์ประกอบ มีการใช้การเชื่อมโยงความ 9 ลักษณะเชื่อมโยงความเข้าด้วยกันเพื่อสื่อ

ความหมายทางธรรมสำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์มีความเหมือนกันในส่วนของจำนวนลักษณะที่ใช้เชื่อมโยงความไม่เพียง 1 ลักษณะ แต่ใช้ถึง 4 ลักษณะ และพบความแตกต่างการเชื่อมโยงความ 5 ลักษณะสำหรับคฤหัสถ์ ไม่พบในบรรพชิต ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตได้ว่าบรรพชิตเป็นผู้ที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมอยู่พอสมควรแล้วจึงสามารถเข้าใจและเอาใส่ใจในหลักธรรมได้มากกว่าคฤหัสถ์ อาจไม่จำเป็นต้องใช้การเชื่อมโยงความในการบรรยายธรรมเพื่อแสดงเนื้อหาหรืออธิบายความหมายมากเกินไป โดยลักษณะเด่นของการเชื่อมโยงความเป็นการซ้ำทุกส่วนของคำเป็นจำนวนมากเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจว่าผู้ส่งสารยังกล่าวถึงเรื่องเดิม, ลำดับต่อมาการซ้ำโครงสร้างเพื่อให้ผู้รับสารสะดวกในการจดจำ การซ้ำยังแสดงการเน้นย้ำถ้อยคำที่กล่าวถึงนั้นเพื่อให้สิ่งที่กล่าวถึงโดดเด่นชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการเชื่อมโยงความแบบการซ้ำมักเป็นข้อความที่เป็นการบรรยาย สั่งสอน หรือเทศนา (จันทิมา อังคพณิกิจ, 2557) และลำดับสุดท้ายการเชื่อมโยงคำศัพท์แบบคำตรงกันข้ามเพื่อให้ผู้รับสารเห็นการเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจน

ผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการใช้กลวิธีการเชื่อมโยงความกับงานวิจัยของกัลยา กุญสุวรรณ (2553) ศึกษาวาทกรรมคำสอนของพุทธศาสนิกชน พบว่ากลวิธีการเชื่อมโยงคำศัพท์มีลักษณะ คือ การซ้ำคำ การใช้คำเข้าชุด และการสร้างคำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชดา ลาภใหญ่ (2557) ศึกษาวาทกรรมคำสอนในปาฐกถาธรรมของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) พบว่า กลวิธีทางภาษามีการเชื่อมโยงความ 3 ประเภท ได้แก่ การเชื่อมโยงความโดยใช้การอ้างถึง การเชื่อมโยงความโดยใช้คำเชื่อม และการเชื่อมโยงความโดยใช้คำศัพท์

ความแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ ธรรมบรรยายของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) สำหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์ พบการเชื่อมโยงความหลายลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงรูปแทน การละหรือสุญรูป การซ้ำทุกส่วน การซ้ำบางส่วน การซ้ำโครงสร้าง และการพ้องความ

การศึกษาค้นคว้าพบว่า การบรรยายธรรมของพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) เป็นการใช้ภาษาบรรยายธรรมที่เรียบง่าย สดุดใจ ชี้นำประเด็นการสอนจากตัวภาษาได้ตรงใจ ใช้ประโยคกับประโยคอื่น ๆ ให้มีความต่อเนื่องและเกี่ยวพันกัน ไม่ขาดช่วงของ

เนื้อหาโดยใช้ลักษณะการเชื่อมความที่หลากหลาย เพื่อสื่อสารความหมายทางธรรมที่ลึกซึ้ง
อยู่ในกรอบหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้รับสารเข้าใจหลักธรรมได้ง่าย ชัดเจน
นำไปพิจารณาและปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัลยา กุญสุวรรณ. 2553. **วาทกรรมคำสอนของพุทธทาสภิกขุ**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คณะศิษย์. 2556. **ทำให้สุด ขุดให้ถึง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ที คิว พี จำกัด.

จันทิมา อังคพณิกกิจ. 2557. **การวิเคราะห์ข้อความ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

ชลธิชา บำรุงรักษ์. 2558. “ระบบข้อความ.” ใน ตี๋ยุ ศรีนราวัฒน์ และ ชลธิชา
บำรุงรักษ์ (บรรณาธิการ), **ภาษาและภาษาศาสตร์**, (133-168). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท). 2547. **เห็นโทษมันก็เลิกได้**. อุบลราชธานี: ศิริธรรม-
ออฟเซ็ท จำกัด.

_____. 2547. **การเข้าสู่หลักธรรม**. กรุงเทพฯ: เบญจผลการพิมพ์.

_____. 2554. **โพธิญาณ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.

_____. 2555. **ผู้เลิศ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2555. **ทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาวนา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ที คิว พี จำกัด.

_____. 2555. **ยึดอย่าให้มัน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2555. **ปล่อยได้ วางได้**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2556. **ตามดูจิต**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2555. **ภาวนา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2555. **ความพอดี**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เอ็น พี พรินติ้ง แอนด์แพคเกจจิ้ง.

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท). 2556. **ตายแล้วไปไหน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2556. **เข้าวัดทำไม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เอ็น พี พรินติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง.

_____. 2556. **ทางแห่งความสุข**. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

_____. 2557. **ปฏิบัติหรือวิบัติ**. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

_____. 2557. **ธรรมที่บรรลุได้**. กรุงเทพฯ: เบญจผล.

_____. 2557. **เกิดมาทำไม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์ จำกัด.

_____. 2558. **ทิ้งของหนัก**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

_____. 2558. **อุปสรรคก่อปัญญา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.

_____. 2558. **ผู้เห็นภัยในสงสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

_____. 2558. **48 พระธรรมเทศนา**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

_____. 2558. **ธรรมะคือธรรมชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

รัชดา ลาภใหญ่. 2557. **วาทกรรมคำสอนในปาฐกถาธรรมของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ภาษาต่างประเทศ

De Beaugrande, R. and Dressler, W. 1981. **Introduction to Text Linguistics**. Singapore: Longman.

Halliday, M.A.K. and Hasan, R. 1976. **Cohesion in English**. London: Longman.